

Nogle Vielser i danske Købstæder i Aarene 1661—1712.

Ved **Holger Malling.**

Medens den nu ophævede Vielsesafgift, »Copulationspengene« — (se herom B. Tengnagel-Jørgensens Afhandling i »Historiske Meddelelser om København«, 1915—16, Bind V.) — i København indbetaltes i Stadens Kasse (fra 1668) og på Landet (udenfor Købstæderne) på Amtsstuerne, hos Regimentsskriveren o. a., var det i Købstæderne (og fra 1661—68 også i København) Tolderens Hverv at oppebære denne Afgift for de i vedkommende Købstad indgåede Ægteskaber, forsåvidt den pågældende By var Brudens Hjemsted.

Efterhånden som Afgifterne indgik, indførte Tolderen dem og nærmere Oplysninger i sin »Hovedbog«, men noget særskilt Regnskab over dem førtes ikke, således som på Landet. Hvorledes Forholdet var i København, inden Oppebørslen af Afgiften blev overladt Staden, lader sig ikke nu afgøre, da såvidt vides ingen af Københavns Toldbøger fra den Tid er i Behold.

Af de Toldbøger, som i nærværende Forbindelse har Interesse, er desværre kun få bevarede, nemlig: Aalborg 1710—12, Aarhus 1700 og 1710, Kalundborg 1661—62, Køge 1698—99, 1724—27, Lemvig 1672, Nibe 1710—12, Nykøbing Falster 1661, Næstved 1661—62, Randers 1661—62, Ringkøbing 1708—09, Skelskør 1661—62, Stege 1672 og Viborg 1661—62.

For nogle få af disse Toldbøgers Vedkommende er enkelte Bilag bevarede, og mellem disse findes, f. Eks. ved Toldbogen fra Nibe, en complet Liste over de i vedkommende By i det pågældende Aar foretagne Vielser, men i de fleste Tilfælde må Indbetalingerne op-søges ved en Gennemgang af selve Toldbogen, hvor de findes i Flugt med alle de andre Indbetalinger.

Nogen ensartet Form for Notaterne findes ikke, snart anføres kun Brudgommen, med eller uden Stilling, snart tilføjes Brudens Navn, og endelig meddeles nu og da Vielsesdagen.

De nedenfor meddelte Vielser er et Udpluk af det således forefundne, idet der ved Gengivelsen for det første er taget Hensyn til, om Kirkebogen for vedkommende By i det pågældende Aar er i Behold eller ikke, for det andet er i Tilfælde af, at Kirkebogen ikke findes, ikke alle Vielser taget med, idet de, hvor Brudgommen ifølge sin Stilling i Samfundet ikke kan antages at have Interesse, ere udeladte. Fra denne Regel er dog gjort en Undtagelse i de Tilfælde, hvor enten Brudgommens eller Brudens Efternavn har et Særpræg.

A a l b o r g (Toldbog 1710—12).

Budolfi Kirkebog haves fra 1626, Vor Frues fra 1715. I sidstnævnte Sogn viedes:

Bødkersvend Madtz Christensen Klæstrup 20. 1. 1711,
 Borger Jacob Andersen Kier 27. 10. 1711,
 Nålemagersvend Johan Augustinus 3. 11. 1711,
 Skrædersvend Poul Jensen Krudt 17. 7. 1712,
 Borger Pierre Pordier (Bordier) 6. 10. 1712 og
 Borger af Nibe Peder Thomsen Muus 8. 11. 1712.

A a r h u s (Toldbøger 1700 og 1710).

Domsognets (Sct. Clemens) Kirkebog begynder 1699, Vor Frues 1726. Af de i sidstnævnte Sogne viede kan nævnes:

Seigr. Jørgen Nielsen Friis ∞ 22. 1. 1700 Maren Villumsd. på Vestergade.

Skipper Jørgen Nielsen Særdi på Skolegade ∞ 8. 2. 1700 Cidtzal Mortensdatter Vern.

Hr. Madtz Sørensen af Lyngå og Anne Jacobsdatter Vinther trolovedes 30. 6. 1700 i Vor Frue Sogn, siden copulerede i Lyngå.

Skipper Rasmus Michelsen Tonboe på Broberg ∞ 5. 8. 1700 Karen Jensdatter ved Aæn.

Seigr. Jens Kampmand ∞ 14. 9. 1700 Karen Jensd. Låsbye.
 Daglejer Peder Pedersøn Bruus ∞ 26. 9. 1700 Kirsten Nielsd. af Vestergade.

I Toldregnskabet for 1710 findes kun Indbetalingsdagene anførte uden Angivelse af Sogn og Brudens Navn.

Peder Låsbye, Borger i Aarhus, betalt 3. 1. 1710,

Tøger Clemensen Kersgård, bet. 21. 2. 1710,

Daglejer Jochum Frederik Fors, bet. 29. 3. 1710,

Murmestersvend Niels Sørensen Tendrup, bet. 3. 6. 1710,

Borger Jens Olufsen, bet. 30. 6. 1710,

Borger Søren Jensen Samsøe, bet. 4. 7. 1710,

Mag. Madz Trane i Worumslev (Ormslev), bet. 16. 11. 1710 og

Franz Blichfeld, »her i Byen«, bet. 29. 11. 1710.

K a l u n d b o r g (Toldbog 1661—62).

Kirkebogen haves fra 1706.

(Indbetalingerne for 1661 ere formentlig uden Interesse).

Hr. Niels Graa, »Capellan her i Byen«, betalt 28. 1. 1662,

Hr. Knud Lauritzen, en Capellan (∞: Rektor i Kalundborg Knud Lauritzen Maarslet), bet. 18. 3. 1662 og

Jeremias Knifelt, en fattig Karl, betalt 7. 6. 1662 for at vies til Karen Jostdatter.

N i b e (Toldbog 1710—1712).

Kirkebog fra 1765. Af viede kan nævnes:

Fiskerkarl Chr. Poulsen ∞ 21. 6. 1710 Giertrud Klæstrup.
Daglejer Farri Turn Jensen ∞ 23. 12. 1710 Inger Wilster,
Peder Andersen Lund ∞ 23. 12. 1710 Karen Sørensd.,
Fiskerkarl Knud Kock ∞ 27. 10. 1711 Maren Sørensd. og
Daglejer Tomes Christensen Krag ∞ 1. 7. 1712 Anna Henriksd.

N y k ø b i n g, F a l s t e r (Toldbog 1661).

Kirkebog fra 1705.

Organist Hans Røy, betalt 4. 8. 1661,
Borger Hans Olufsen, bet. 10. 10. 1661,
Chr. Schrøder, bet. 6. 11. 1661 og
Chr. Hansen Schrøder (eller Skræder), bet. 19. 11. 1661.

N æ s t v e d (Toldbog 1661—62).

Kirkebogen for Sct. Peders Sogn haves i Behold for 1661—62, medens Kirkebogen for Sct. Morten først begynder 1731.

I Toldbogen anføres skiftevis Indbetalingsdagen og Vielsesdagen uden Oplysning om Sognet.

Daglejer Anders Lehnert til Adrup ∞ Karen Hansd., betalt 24. 3. 1661,

Hr. Jens Spend, Præst på Landet, viet 28. 7. 1661 til Mag. Hans, Præst her i Byen, hans Datter,

Borger Anders Lahrson ∞ Anne Hermansd., bet. 8. 9. 1661,
Borger Jürgen Eggers ∞ Engeborg Jensd., bet. 10. 10. 1661 og
Kasper Orsome (?) ∞ Mary Jacobsd., bet. 9. 3. 1662.

R a n d e r s (Toldbogen 1661—62).

For de trolovedes Vedkommende begynder Kirkebogen 1669, Vielser først fra 1686.

Borger i Randers Terkild Thygesen, betalt 5. 9. 1661,

do. - do. Søren Andersen, bet. 29. 9. 1661,

do. - do. Peder Lassen Henriksen, bet. 6. 10. 1661,

Rådmand Michel Sørensen, bet. 25. 10. 1661,

Borger i Randers Niels Nielsen Kragballe, bet. 28. 1. 1662,

do. - do. Niels Jensen Mollerup, bet. 1. 3. 1662,

Daglejer Romogens Eliassen Kraft, bet. 1. 3. 1662,

Borger i Randers Anders Jensen, bet. 29. 3. 1662 og

do. - do. Niels Poulsen, bet. 24. 4. 1662.

S k e l s k ø r (Toldbog 1661—62).

Kirkebogen i Behold fra 1693.

Bådsmænd Niels Mahler, bet. 3. 5. 1661,

Georg Budemann, kgl. Musketér fra Korsør, bet. 18. 5. 1661,

Hans Bager, »her i Byen«, viet 3. 6. 1661,

Ridefoged fra Studegårde Christoph Friederich, viet 6. 1. 1662,

Ole Nielsen Ohmeling, Bager og alm. Håndværker, viet 19. 5. 1662,

Skipper Peter Lauritzen, som alm. Borger, viet 25. 5. 1662 og Karl Mauritzen, en Borger med Øl til Bryllupet, viet 6. 7. 1662. (Toldbogen for 1662 er ført på Tydsk!))

V i b o r g (Toldbog 1661—62).

Sønder Sogns Kirkebog begynder 1656, Nørre Sogns 1685 og Domsognets 1726.

I Toldbogen er Indbetalinger og Vielser anførte uden Angivelse af Sognet.

Peder Lassen Kremer, »en Borger her samesteds«, betalt 20. 4. 1661,

Welbårne Stüge Høg, viet 18. 5. 1661,

no. Mogens Kruse, viet 21. 5. 1661,

do. Niels Kaas, viet 22. 5. 1661,

Frands Bering, »en Borger her samesteds«, viet 23. 5. 1661,

Jacob Svingfuer, »en Smed på sit Håndværk«, viet 29. 6. 1661,

Skomager Hans Lybsker, viet 3. 8. 1661,

Berent Bugenhagen, en reformeret Leutnant. (»På høje Øvrigheds Befaling, eftersom ingen sådanne Standspersoner i Forordningen er specificeret«), viet 24. 8. 1661,

Jens Baaskier, »en Skræder på sit Håndværk«, viet 7. 9. 1661,

Christen Løffal, en Daglønner, viet 7. 9. 1661,

Jens Kistrup, en Borger uden Vin (o: til Bryllupet), viet 16. 9. 1661,

Peder Christensen, M. Peder Willumsen Læsemesters hans Arbejdskarl, viet 27. 9. 1661,

Welbårne Børge Rosenkrantz til Siørup, viet 29. 9. 1661,

do. Jørgen Lange til Breining, viet 5. 10. 1661,

Niels Jensen Graffue, en Skomager, viet 19. 10. 1661,

Rasmus Nielsen, en Borger uden Vin (o: til Bryllupet), viet 16. 10. 1661.

Peder Jensen Hjelm, Murmester, viet 7. 12 1661,

Thomas Hansen, Købmand uden Vin (o: til Bryllupet), viet 14. 12. 1661,

Jep Simonsen, en Borger uden Vin (do.), viet 2. 1. 1662,

Welbårne Manderup Parsbjerg til Hagisholm, viet 24. 1. 1662,

do. Niels Rosenkrands, viet 29. 1. 1662,

Obrist Vagtmester Raue »udi Skilde« (?), viet 1. 2. 1662,

Christen Paulsen, en Borger i Viborg, viet 18. 4. 1662,

Morids Banner på sit Håndværk, viet 24. 4. 1662 og

Peder Rasmussen, Postbud, viet 24. 5. 1662.